

פרוטוקול מס' 299

מישיבת ועדת החינוך והתרבות

יום רביעי, ה' בניסן התשמ"ח, 23.3.1988, שעה 11.00

נ כ ח ו:

חברי הוועדה:

- נ. רז - היו"ר
- פ. גולדשטיין
- ל. גיל
- א. הראל
- מ. פלד

מוזמנים:

- שר החינוך והתרבות ל. נבון
- גב' ג. רם - הסדרות המורים
- ד"ר גב' ל. פוזנר
- גב' ב. גוטוטר - האוניברסיטה העברית
- ע. אלדר - יועץ שר החינוך והתרבות
- א. בריק - משרד החינוך והתרבות
- ד"ר ד. גולדברגר - משרד החינוך והתרבות
- ל. כהן - משרד החינוך והתרבות
- גב' ב. נסים - משרד החינוך והתרבות
- ע. סלע - משרד החינוך והתרבות
- גב' ר. נעמן - משרד החינוך והתרבות
- ש. שטמפר - משרד החינוך והתרבות
- צ. ישראלי - ארגון ההורים
- מ. מזרחי - ארגון ההורים
- ל. ירון - מרכז השלטון המקומי
- ל. ולד - ראש עיריית כפר-סבא
- גב' מ. וליס
- גב' ש. מרקו

היועץ המשפטי של הוועדה: מ. בוטון

מזכירת הוועדה: ד. פלר

קצרנית: ח. אלטמן

סדר-היום: 1. שאלות;

2. תקנות תכנית לימודים נוספת.

1332

היו"ר נ. רז:
בוקר טוב, אני מתכבד לפתוח את ישיבת ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

בישיבה הקודמת שקלימנו בשאלת האינטגרציה והחינוך האפור, שר החינוך והתרבות הבטיח שלישיבה שמתקיימת עתה הוא יציג בפנינו נליר-עמדה בנושא שעל סדר-יומנו. אבל קודם שנפתח בדיון - רשות הדיבור לחבר-הכנסת פנחס גולדשטיין להצגת שאילתה.

שאלות

פ. גולדשטיין:
בנוסף לכך שאני מציג את השאלתה אני אעביר אותה בכתב למנכ"ל משרד החינוך והתרבות.

בלום ראשון הילתי בנתיבות ואני רוצה להזהיר מפני חצור שניה. אמנם הציבור של נתיבות נחשב ליותר מתון, יותר סולידרי ויותר שקט אולם מתחת לפני השטח קיימות יריבויות בין חרדים לחילוניים. אפילו האוכלוסיה הדתית-לאומית אמרה לי שצריך להקים במקום בית-ספר חילוני.

היות והמנכ"ל אמור להיות מחר בנתיבות אני מציע לו שיקדיש חצי שעה מזמנו כדי ללבן את הבעיה שאני מעלה. הנושא חשוב.

* * * * *

היו"ר נ. רז:
אני מקדם בכרכה את חבר-הכנסת יעקב גיל שנכנס זה עתה לחדר הישיבה. כידוע לכם חבר-הכנסת גיל הוא חבר הכנסת חדש-ישן. הוא כיהן כבר כחבר פעיל בוועדת החינוך והתרבות ועכשיו הוא חוזר להיות חבר הוועדה. אני מברך את חבר-הכנסת גיל ומאחל לו הצלחה במילוי תפקידו.

פ. גולדשטיין:
אני מצטרף לברכותיו של היושב-ראש.

היו"ר נ. רז:
אנו עוברים לנושא שעל סדר-יומנו -

תקנות תכנית לימודים נוספת

היו"ר נ. רז:
אני מבקש את כבוד שר החינוך והתרבות להציג בפנינו את עמדת משרדו בנושא שעל

סדר-יומה של הוועדה.

שר החינוך והתרבות ל. נכון: רבותי; הנושא של תכנית לימודים נוספת העסיק אותנו ואת המסובלים כאן, נציגי ארגונים, ארגוני מורים, הורים, השלטון המקומי ואחרים, תקופה ממושכת.

כאשר נדרשנו לנושא הזה התברר לנו כי אנו עוסקים בבעיה סבוכה, אבל צריך לתת לה מענה.

הרעיון של תכנית לימודים נוספת מעוגן בחוק. הנחנו על שולחנה של הוועדה את נוסח החוק שאני אקרא בפניכם חלק ממנו: "4. תכנית הלימודים: השר יקבע את תכנית הלימודים של כל מוסד חינוך רשמי; במוסדות חינוך לא יהודיים תותאם תכנית הלימודים לתנאיהם המיוחדים.

5. תכנית השלמה שנקבעה על-ידי השר: השר רשאי לקבוע לכל מוסד חינוך רשמי תכנית השלמה שתונהג בו, בין תכנית אחת לכל המוסד ובין תכניות שונות או מקבילות; למוסד חינוך ממלכתי-דתי תיקבע תכנית מתכניות ההשלמה למוסד חינוך ממלכתי-דתי.

6. תכנית השלמה לפי דרישת הורים: לפי דרישת הורי התלמידים במוסד חינוך, רשאי השר, בתנאים שנקבעו בתקנות, לאשר למוסד תכנית השלמה אחרת מזו שנקבעה על-פי סעיף 5.

7. תכנית השלמה לא תגרום להוצאות יתרות: השר לא ישתמש בסמכותו לפי סעיף 6 אם נוכח שתכנית השלמה אחרת תגרום להוצאות יתרות; ואולם אם היו ההוצאות היתרות על-חשבון רשות חינוך מקומית, רשאי השר לעשות זאת בהסכמת אותה רשות.

8. תכנית נוספת: השר רשאי, בתנאים שנקבעו בתקנות, לאשר למוסד חינוך רשמי, לפי דרישת הורי התלמידים באותו מוסד, תכנית לשעות נוספות על השעות שנקבעו בתכנית הלימודים, ובלבד שכל ההוצאות הנובעות מביצוע התוספת יחולו על הורי התלמידים המתחנכים על פיה או כל רשות החינוך המקומית שהתחייבה לשאת בהן על חשבונה."

סעיף 8 כאמור הוא הסעיף הרלוונטי.

בעמוד שאחרי זה שחלקים ממנו הקראתי מצויינות תקנות האומרות: "5. הצעת תכנית נוספת (תיקון: תשט"ו): הורים של תלמידים בכל כיתה של מוסד, שרצו בתכנית נוספת בסעיף 8 לחוק החינוך והסכימו על תכנית נוספת מסויימת (להלן הצעת תכנית נוספת), יעלו את פרטיה בכתב וימסרו למנהל אותו מוסד בצירוף הודעה בכתב.

6. הודעה: (א) ההודעה האמורה בתקנה 5 תהא חתומה על-ידי כל ההורים הרוצים בתכנית הנוספת ותישא את התאריך בו חתם ההורה האחרון.

(ב) ההודעה תכלול את הסכמת כל ההורים החתומים כאמור להצעת התכנית הנוספת.

7. אישור הצעת תכנית נוספת: (א) השר לא יאשר הצעת תכנית נוספת, אם (1) כל ההורים כאמור בתקנה 6 לא הסכימו לכל פרטי הצעת התכנית הנוספת; (2) מספר שעות הלימודים הדרושות להפעלת הצעת התכנית הנוספת לא נראה לשר; וכדומה.

כידוע לכם קיימת התעניינות הולכת וגוברת מצד הורי התלמידים לתת להם יותר שעות לימוד, במקביל לקצוץ השעות שהיה עד עתה. מדובר על 9,2% פחות שעות לכיתה, ובחטיבות-הביניים 20,1% פחות שעות לכיתה. "דשנו" בנושא הזה על כל השלכותיו.

הורים שמודאגים מהפחתת שעות לימוד אומרים שאם המדינה לא יכולה לתת - הם יתנו. כיוון שכך התעוררו הרבה בעיות שאני אביא בפניכם דוגמה להן: "א. מי מפעיל את התכנית הנוספת? כיצד נעשים התשלומים למורים? ב. מי הגוף הנושא באחריות המשפטית להעסקת העובדים? לתשלומי המסים השונים? ג. מי נושא באחריות לזכויות הסוציאליות של העובדים? על-פי איזה שכר מועסקים העובדים? ד. מה הם המקצועות אותם מותר ללמד בתכנית הנוספת? ה. מה גורלו של ילד המעוניין להשתתף בתכנית הנוספת אך אינו יכול לעשות זאת בשל קשיים כלכליים?

ו. באילו שעות ניתן להפעיל את התכנית הנוספת? ז. מי שוכר את העובדים ומי מפטר? ח. מה מקומו של השלטון המקומי בהפעלת התכנית?"

אני קבעתי, כהנחיה, מה צריכה להיות המדיניות שלנו ואני אקריא בפניכם את עיקריה שיבואו לביטוי בחוזר המנכ"ל המיוחד: "תכנית הלימודים הנוספת מעוגנת בחוק." כיוון שכך - היא לגטימית. אם יש רעיונות, ויש רעיונות כאלה לבטל את התכנית, מי שהוגה אותם יצטרך להגיש הצעת חוק לביטול החוק, ואני כבר מודיע לכם שאני לא אמליץ על דבר כזה.

מה שצריך לעשות בנושא הזה הוא סדר, ולדאוג לצד החברתי והכלכלי, הסוציו-אקונומי.

אני ממשיך לקרוא בפניכם את עיקרי המדיניות בקשר תכנית הלימודים הנוספת; "ב. התעוררו בעיות ארגוניות וחברתיות ומטרת החוזר להסדיר ולפתור אותן בעיות;

ג. נקבע כי תל"ן תכלול העשרה ולא לימודי חובה." החלטנו, כפי שאתם מבינים, לקרוא לתכנית הזאת תל"ן ואני מקווה שאין לכך התנגדות.

לגבי מקצוע חובה שמתנהלים לגביו בחינות - לא תהא תכנית לימודים נוספת. איננו רוצים להעמיק את הפער בנושאים שלגביהם מתנהלות בחינות במקצועות חובה. מה שכל אחד עושה באופן פרטי - זה "סיפור" אחר.

תל"ן אם כך תכלול העשרה אבל לא לימודי חובה.

בכל מקום שתל"ן תפעל לא ימצא תלמיד אחד שיעדר ממנה בגלל קשיים כלכליים. אם תועלג במוסד מסויים תכנית לימודים נוספת, כל התלמידים ישתתפו בה. התכנית לא תופעל אם באותו מוסד ימצאו תלמידים שרוצים להיכלל בה אבל מסיבות כלכליות הם אינם יכולים לעשות כן.

תל"ן תיפעל רק בתיאום עם משרד החינוך והתרבות והרשות המקומית. לא ייווצר מצב כזה שבית-ספר ינהג על-פי דעתו הוא בלי שיהיה לו קשר או פיקוח של משרד החינוך והתרבות, בתיאום עם הרשות המקומית.

"במקומות שאין תל"ן בגלל קשיים כלכליים של הורים תבוא המדינה לעזרתם בסל טיפוח, פרויקט רווחה, שיקום שכונות, מתנ"סים, אמנות לעם ובתי-ספר קהילתיים." זה אמנם לא מענה של מאה אחוז לבעיה אולם אנו רוצים לבוא לעזרתם של תלמידים כאלה ככל האפשר. הגופים האלה אמורים לפצות מקומות חלשים על העדר תל"ן.

"במקום שאין מוטיבציה להורים לפעול תעודד

אותם המדינה לעשות כן.

נעודד בתי-ספר קהילתיים במקום שאין תל"ן."

בתי-ספר קהילתיים נחשבים לנושא חשוב מאד בעינינו. הלוואי והיו בידינו אמצעים להרחיב את הפעולה המבורכת הזאת. אני רואה בתי-ספר קהילתיים כאידיאל. אילו כל בתי-הספר במדינה היו הופכים להיות בתי-ספר קהילתיים כי אז מצבנו היה טוב. ההדים המגיעים אלינו בקשר הנושא הזה חיוביים ביותר אבל אנו צריכים להעריך אליו והערכות פירושה: שעות ותקציב.

השנה 23 בתי-ספר ערביים יכנסו ל"מעגל" הזה.

אני "חסיד" גדול של בתי-הספר הקהילתיים

ואני חוזר על דברי ואומר שבמקום שאין תל"ן צריך להקים בתי-ספר קהילתיים.

את המסמך שעיקריו נמסרו לכם לא נעביר לפי

שעה כחוזר המנכ"ל המיוחד כיוון שבימים האחרונים התעוררו עוד מספר שאלות שטעונות בירור והבהרה.

אנו לא נוציא חוזר לפני שנתאם את עיקריו

עם הגופים שקשורים אליו, ארגוני המורים, השלטון המקומי וארגוני ההורים.

אסור שתהיינה תקלות בשטח. אם יש עדיין אי-הבנות בצמרת, הנושא לא צריך "לרדת לשדה".

ההנחיות שתצאנה מאתנו תהיינה על דעת ארגוני

המורים, השלטון המקומי וארגון ההורים.

הפתרון האמיתי לבעיה שאנו ניצבים בפניה לא טמון בתל"ן אלא באפשרות שמדינת-ישראל תקצה שעות לכל הפעילויות לכל ילדי ישראל. אולם מדובר על שעת-דחק בה למשרד החינוך והתרבות אין יכולת לגייס סכומי כסף מהמדינה לכן אנו רוצים לפצות על החסר בתכניות האלה.

אני מבקש מיושב-ראש הוועדה להעביר את רשות

הדיבור לד"ר דב גולדברגר.

אנו רואים בחיוב את שיתוף-הפעולה בנושא הזה עם ההורים. זה היה הבסיס של הפעולה.

ד. גולדברגר:

פרטנו את הבעיות שהתעוררו בעקבות החוק שחוקק בשנת 1953. במשך השנים הפעולה הזאת של תכנית לימודים נוספת עבדה במעט בתל-ספר ובאלה שהיא פעלה לא התעוררו בעיות או קשיים.

בשנים האחרונות כאשר התחילו לקום עמותות

והיו קיצוצים במערכת החינוך נחשפו קשיים בהפעלת תכנית הלימודים הנוספת.

בחוזר שאנו מתכוונים להוציא אנו רוצים לפתור

בעיות ולענות על קשיים שקיימים בהפעלת תכנית הלימודים הנוספת מתוך הנחה שאנו מעוניינים בשיתוף ההורים בה. הגורמים הנוספים שמעורבים בתכנית הזאת הם: ארגוני המורים, השלטון המקומי, ארגון ההורים הארצי ומשרד החינוך והתרבות.

לא קל להגיע לחוזר שיהיה מוסכם על כל ארבעת

הגורמים האלה כיוון שאנו עוסקים בהרבה מאד בעיות כמו שכר ותנאים סוציאליים. לא מדובר רק על דיון על עקרונות.

כפי שהשר כבר ציין נשאר מספר פרטים שלא

סוכמו. בגלל הבחירות שהתקיימו בהסתדרות המורים היה קשה להידבר אתה אולם אנחנו מקווים שתוך מספר ימים נוכל לפתור את כל הבעיות שלא נסגרו.

אני אנסה לענות על שמונה השאלות שהשר הציג

במסמך שהונח על שולחנה של הוועדה. השאלה הראשונה היתה: מי מפעיל את התכנית הנוספת? כיצד נעשים התשלומים למורים? בחוק ובתקנות אין תשובה לשאלות הללו. כתוב שההורים יממנו את תכנית הלימודים הנוספת.

כיצד ישלמו למורים? מי הגוף הנושא באחריות

המשפטית להעסקת העובדים? מי אחראי לזכויות הסוציאליות? מה קורה אם מזרה יחלה? מי אחראי לשלם לו בעד ימי מחלתו? מי מעסיק? מי מפטר?

קיבלנו מכתב ממורים שטענו שהורים שכרו אותם

ואחרי חודשיים פיטרו אותם. קיימות, כאמור, בעיות קשות מאד בקשר לזכויות הסוציאליות; תשלומים; שכר; אחריות משפטית. קמו עמותות שיש להן אחריות משפטית ועכשיו מתברר שאחדות מהן לא משלמות מס-הכנסה. הורים לא משלמים כל מיני מסים, ואחר-כך באים למנהל בית-הספר ואומרים שיש לו בבית-הספר עמותה שפועלת שלא על-פי החוק. מי, אם כן, נושא באחריות הזאת?

יכול להיות יושב-ראש עמותה שהשנה יש לו ילדים

בבית-ספר אבל בשנה הבאה ילדיו לא ילמדו בו והוא לא יהיה יותר היושב-ראש. מי אם כן ישא באחריות המשפטית?

כפי שאתם מבינים נוצרו הרבה שאלות משפטיות,

חוקיות, ארגוניות וכאלה שקשורות בתשלום מסים, שהיינו חייבים לתת עליהן את הדעת ולמצוא להן פתרון.

התעוררה שאלה חשובה: מה הם המקצועות שמותר ללמדם בתכנית הלימודים הנוספת? בשנים האחרונות היה ברור שתכנית כזאת פירושה: חוגים, העשרה ותוספות. התברר לנו כי יש בתי-ספר שמלמדים בתכנית לימודים נוספת מקצועות כמו חשבון או אנגלית.

תכנית הלימודים הנוספת היא תכנית רשות ולא כל ההורים משתתפים בה מרצונם. עוד מעט אני אדבר על אלה שרוצים להשתתף בה ואינם יכולים.

מסתבר שילד שלא שייך לתכנית לימודים נוספת מגיע לכיתה ומתברר לו שהוא מפגר בחומר כיוון שיום קודם לכן, בתכנית הלימודים הנוספת, לימדו את החומר שחסר לו.

כיוון שכך אנו נקבע שבתכנית לימודים נוספת ללמדו חוגים, העשרה ותוספות. לא ילמדו בהם מקצועות חובה שנלמדים בבית-הספר כדי לא להגדיל פערים בתוך הכיתה.

בסעיף ה' של הדוגמאות לשאלות שהתעוררו כתוב: "מה גורלו של ילד המעוניין להשתתף בתכנית הנוספת אך אינו יכול לעשות זאת בשל קשיים כלכליים?" ישנם ילדים שלא מעוניינים להשתתף בתכנית לימודים נוספת. זכותם. אבל אין בחוק או בתקנות פתרון לילדים שכן רוצים להשתתף בתכנית לימודים נוספת אבל לא יכולים בגלל מצב כלכלי.

על-פי הקביעה שלנו תלמיד שרוצה להשתתף בתכנית לימודים נוספת ולא יכול בגלל סיבות כלכליות, וגם הרשות וגם המנהל מכירים בכך, מארגני התכנית ימצאו פתרון לבעייתו. ילד כזה ישוחרר מתשלום ויוכל להשתתף בתכנית.

שאלה אחרת שהתעוררה בנושא של תכנית לימודים נוספת היתה: באילו שעות ניתן להפעיל את התכנית הנוספת? מה שקרה בפועל הוא שילד מסויים, לדוגמה, שלא שילם עבור התכנית, היה צריך ללכת הביתה בשעה אחת-עשרה כיוון שאז הפעילו את תכנית הלימודים הנוספת. או מקרה אחר: משעה עשר עד שעה אחת-עשרה הפעילו את התכנית ומי שלא השתתף בה היה צריך להיות בשעה חופשית.

כיוון שכך אנו קובעים שתכנית לימודים נוספת תופעל או לפני יום הלימודים או אחרי שעות הלימודים. אם כל הילדים באותה כיתה משתתפים בתכנית הלימודים הנוספת כי אז אפשר יהיה לשלב את התכנית במערכת השעות הרגילה.

התעוררו שאלות כגון: שכירת עובדים ופיטוריהם, מי מפקח? מי מחליט להפסיק תכנית? קבענו בנושאים האלה בצורה הכרורה ביותר כי האחריות תחול על מפקח בית-הספר.

הפעלת תכנית הלימודים הנוספת תתבצע אך ורק באמצעות הרשות המקומית. לא יכול להיות שתקום עמותה שלא דרך הרשות המקומית ותפעל באופן עצמאי.

לא נאשר תכנית לימודים נוספת לעמותה שלא תפעל באמצעות הרשות המקומית.

אלה היו התשובות המרכזיות לשאלות שהוצגו במסמך שהנחנו על שולחנכם. יש עדיין, כפי שהשר כבר ציין במהלך דבריו, דברים לא ברורים סופית שנצטרך ללבנם.

דבר נוסף שהייתי רוצה להזכיר בהזדמנות הזאת הוא שהיום בחוק או בתקנות אין הגבלה בקשר שעות נוספות לתכנית לימודים נוספת. באים אלינו הורים וטוענים שהוסיפו לילדיהם כל-כך הרבה שעות עד שהם אינם מסוגלים לעמוד בתשלום.

אנו עומדים לקבוע לא יותר מ-15% מתקן השעות של כיתה בתכנית לימודים נוספת. פירושו של דבר - בערך שעה ליום. 5 - 6 שעות לשבוע בתכנית לימודים נוספת. לא יותר. איננו רוצים שיווצר מצב כזה שמישהו יחליט על 20 שעות ויגבה כל חודש 100 שקלים מההורים.

היו"ר נ. רז: תודה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מתי פלד.

מ. פלד:
מהחוק מתברר לי שבשביל להפעיל תכנית לימודים נוספת בכל מקום צריך לקבל את אישורו של השר.

במסמך שהונח בפנינו כתוב: "לא התחייבו ההורים לתת ערובה מספקת להנחת דעתם של מנהל אותו מוסד ושל אדם שנתמנה למטרה זו על-ידי השר, לכיסוי כל ההוצאות הכרוכות והעלויות להיות כרוכות בהפעלת הצעת התכנית הנוספת;". בהקשר הזה אני מבקש לשאול: מה היתה הפרוצדורה? איך יכול להיות שתכניות נוספות הופעלו ולא היה כסף או מינוי למורים אם כל זה מותנה באישור השר?

ד. גולדברגר:
ההורים קבעו שכל הורה ישלם עבור תכנית לימודים נוספת 10 שקלים. אחרי 3 חודשים היו הורים שהחליטו שהם מפסיקים לשלם כיוון שהם רוצים להפסיק את התכנית. כיוון שכך אי-אפשר היה לשלם למורה ששכרו אותו קודם לכן בשביל התכנית.

מ. פלד:
זאת אומרת שאושרה תכנית לימודים נוספת מבלי שהיא קיבלה את הערובות שהחוק דורש?

ד. גולדברגר:
יכול להיות שהתכנית לא אושרה. יכול להיות מקרה כזה שמנהל המחוז והמפקח בדקו את הנושא והתברר להם שהכל בסדר, אבל ההורים, אחרי שלושה חודשים, החליטו שהתכנית הזאת לא טובה והפסיקו לשלם עבורה.

ד. פלד:
בשנת 1953 נחקקה תכנית הלימודים הנוספת שהיוותה פיצוי שניתן לקיבוצים בגלל חוק חינוך ממלכתי. בשביל זה לא היה צריך בזמנו - - -

א. בריק:
את מערבת בין שני נושאים שונים.

ד. פלד:
העניין הזה התפתח במשך השנים גם למסגרת שמחוץ לקיבוצים.

היו"ר נ. רז:
צריך להבחין בין תכנית העשרה ובין תכנית לימודים נוספת.

רשות הדיבור לגב' גילה רם.

ג. רם:
אני אפתח בתשובה שלנו לשאלה שעורר חבר-הכנסת מתי פלד ואצלין שבגלל זה קוראים לחינוך הזה: החינוך האפור. לא רק בגלל זה, אבל גם בגלל זה ודברים דומים.

המטרה של משרד החינוך והתרבות, בשיתוף אתנו, היתה לעשות בנושא הזה סדר כדי שהוא לא ייקרא: החינוך האפור.

טבעי שדבר ראשון הלכו לחפש מה אומר החוק בסוגיה הזאת והחוק לא נתן תשובה לכל השאלות, לכן היה צורך בדיון משותף כדי לתת מענה לכל השאלות שהועלו.

העובדה שהסדרות המורים היתה מוכנה להיות שותפה לעניין כדי שהוא יהיה חוקי לא נבעה מההכרה שלה שטוב שתהיה תכנית כזאת בתוך מוסדות החינוך. בהחלט לא. זה גם לא נבע כתוצאה מהצורך במועורבות הורים. טוב שתהיה מועורבות הורים בבתי-הספר, בלי כל קשר לתכנית לימודים נוספת. טוב שתהיה גם מועורבות הורים וגם שותפות מצדם. אני מאמינה שהיתה נוצרת גם מועורבות וגם שותפות מצד ההורים גם אילו לא היה קיצוץ בחינוך.

לנו ברור שתכניות לימודים נוספות נוצרו כתוצאה מהקיצוץ ושר החינוך והתרבות בעצמו אמר זאת בתחילת הישיבה.

הורי תלמידים נכנסו לחדרה לגבי עתיד ילדיהם

כתוצאה מהקיצוץ במערכת החינוך.

אילו המערכת היתה עומדת באותה מסגרת שהיתה בשנים האחרונות ובתכניות לימודים של יום ארוך - כי אז לא היה צורך בתכנית לימודים נוספת.

כיוון שהיה מצב של אי סדר במערכת וכיוון שהיה מצב של הורים שרצו לשלם עבור מה שקוצץ לילדיהם, אי-אפשר היה שלא להענות לצרכים.

כיוון שאנו עובדים בתוך מוסדות החינוך

רצינו שהיה סדר. אנו מקווים מאד מאד שתקציב משרד החינוך והתרבות יחזור להיות מה שהוא היה בעבר והורים לא יצטרכו לשלם עבור חינוך ילדיהם. החברה תעשה זאת.

בהזדמנות זאת אני מברכת את שר החינוך והתרבות

ואת המשרד על היוזמה להשלים חוק חינוך חובה חינוך. בינתיים קיימת חובה על ההורים לשלוח את ילדיהם למוסדות החינוך אבל אין חובה לומר מה המדינה צריכה לתת לילדים כיוון שלא קיימת הגדרה כמה שעות התלמידים צריכים להיות במוסדות החינוך או ללמוד בהם. אני מקווה שהכנסת תקדם בברכה את היוזמה הזאת - - -

חילקתי לחברי הוועדה את ההצעה.

שר החינוך והתרבות י. נבון:

פעולה

לעניין עצמו: שיתפנו/בנושא שעל סדר-יומה של הוועדה כיוון שרצינו להבטיח מספר דברים;

ג. רם:

א. רצינו להבטיח שמוסד חינוך יהיה מוסד בשלימות אחת, גם אם חלקו ממומן על-ידי משרד החינוך והתרבות, עם תכנית לימודים אחידה בכל הארץ מבחינת מערכת השעות ותכני הלימוד, וגם לגבי החלק של התכנית הנוספת המתבצע באותו מוסד.

מנהל בית-הספר יהיה האחראי לכל התכנית, גם לתכנית הרגילה וגם לתכנית הנוספת. המורים שיעבדו בתכנית הנוספת יהיו חלק מבית-הספר לכל דבר. כאשר אני אומר: חלק מבית-הספר לכל דבר כוונתי גם מבחינת האחריות הפדגוגית, מבחינת השותפות שלהם בצוות, גם מבחינת תנאי שכל, גם מבחינת התנאים הסוציאליים, גם מבחינת תנאי ההעסקה וכיוצא באלה. אנו נמצאים במצב כזה שבבתי-ספר יש מורים סוג א', ומורים סוג ב'. אינני רוצה לומר מיהו מורה שמסווג כסוג א' או כסוג ב', אבל יש מורים סוג א' ויש מורים סוג ב'.

רצינו להבטיח לעצמנו שתהא אחריות של מנהל

בית-הספר והמועצה הפדגוגית לגבי התכנים. צריכה להיות אחריות של מפקח. אם הורים מבקשים תכנית לימודים והשר מאשר שהיא תבצע, היא צריכה להתבצע על-פי מה שהובטח להורים. הפיקוח על בית-הספר יפקח על ביצוע התכנית הזאת כמו שהוא מפקח על כל תכנית אחרת במסגרת בית-הספר.

רצינו להבטיח לעצמנו כהסדרות מורים שהיא

גם תנועת מחנכים ולא רק איגוד מקצועי שתהיה אחריות משותפת לוויסות כח האדם במערכת החינוך בכלל.

בשעתו היה הסכם עם הסתדרות המורים שחל רק

על גני-ילדים, בתי-ספר יסודיים וחטיבות-הביניים שוויסות כח אדם לא יהיה פרטני בכל מוסד ומוסד. האגף לכח אדם להוראה במשרד החינוך והתרבות בירושלים מרכז אצלו את כל כח האדם ומפנה אותו למקומות על-פי צרכי המערכת. לא על-פי רצונות אישיים של מורים או רשויות מקומיות או בתי-ספר כאלה ואחרים. ובהקשר הזה ברצוני להוסיף ולומר שלא פשוט לעשות ויסות כזה.

הנושא הזה הוסדר בשיתוף-פעולה אתנו ויותר

לא שומעים על תופעה שרווחה שבמרכז תל-אביב עובדים המורים הטובים יותר, ואילו בירושם, מצפה-דמון או אביבים מלמדים מורים בלתי-מוסמכים.

וויסות כח האדם צריך להיות מרכזי, על-פי צרכי המערכת.

חששנו מכך שבעקבות התכניות האלה יהיה מצב כזה שלא רק שכאותם בתי-ספר שבהם תונהג תכנית לימודים נוספת התלמידים ילמדו יותר מאשר בבתי-ספר אחרים, אלא שבמקומות אחרים המורים הטובים יחסרו ללמד בשעות הבוקר. זאת אומרת ששכבה מסוימת תפסיד פעמיים. הם יפסידו כי אין להם תכנית נוספת והם יפסידו גם לגבי התכנית הרגילה. סכנה כזאת כבר קיימת.

ביקרת עם מר משה מזרחי בשכונת התקווה ומנהל בית-הספר סיפר לנו שהוא נמצא כבר במצב כזה שמורה מרמת-אביב אומרת לו: בשביל מה אני צריכה לנסוע עד שכונת התקווה? היא עובדת בתכנית לימודים נוספת ברמת-אביב.

אנו רוצים שכל המורים שעובדים במערכת החינוך יקבלו שכר שווה, כל אחד על-פי מה שמגיע לו.

הסתדרות המורים לא תסכים לכך שמורים יעבדו

במערכת על-פי חוזים אישיים.

את נוגעת בנושאים שעדיין לא נסגרו?

היו"ר נ. רז:

להיפך. קיימנו מספר ישיבות עם המשרד ויש מלוא ההבנה לנושאים שהעלית.

ג. רם:

אנו טוענים שאם מורה עובד בבית-ספר 20 שעות בתכנית הרגילה, והמישרה שלו היא 30 שעות, אבל בתכנית הרגילה יש רק 20 שעות, הוא יכול להשלים את המישרה בתכנית העשרה. מה שאנו מבקשים בהקשר הזה הוא שיאפשרו לאותו מורה להיות חבר בקרן ההשתלמות גם בחלק של התכנית הנוספת.

אם ישאר נושא אחד כגון זה שעליו דיברתי, לא פתור, לא נמנע את פרסום החוזר כיוון שאנו סבורים שצריך להיות סדר בעניין. מנהלי בתי-הספר מצפים מאתנו שסוף-סוף יצא פרסום מוסמך, על דעתנו, על דעת משרד החינוך והתרבות, על דעת מרכז השלטון המקומי ועל דעת ההורים, בנושא שעל סדר-היום.

עלי לציין בהקשר הזה כי אתנו לא ישבו ברצינות בקשר הנושא הזה.

י. ירון:

ישבו אתכם?

שר החינוך והתרבות י. נבון:

לא ברצינות. התקיימו "שיחות סלון".

י. ירון:

יש לנו מכתב אחרי כל הסיכומים - - -

ד. גולדברגר:

לא ראינו מכתב כזה.

י. ירון:

היו בעיות שקשורות בהבטחת תנאים סוציאליים וכיוצא באלה שד"ר גולדברגר דיבר עליהם. נמצא גם לאלה פתרונות. יתכן שיהיו נושאים שנצטרך "לסגור" בשלב יותר מאוחר, אבל נמצא גם להם פתרון.

ג. רם:

אנו רצינו שהנושא, כולו, יועבר באמצעות הרשויות המקומיות. אנו סבורים שאם הרשות המקומית תטפל בנושא הזה - זה יהיה הדבר הטוב ביותר. אבל אם לא - לא נעכב את פרסום החוזר ובלבד שהעמותה שתוקם תהיה אחת בכל רשות, באחריותה של הרשות המקומית, ומן הבחינה הזאת מי שיהיה יושב-ראש העמותה יהיה האיש שאליו אנו נפנה. הרשות המקומית תהיה "בעלת-הבית".

את הנושא הזה, כאמור, לא "סגרנו". אנו צריכים לקיים דיון משותף עם המשרד ועם נציג מרכז השלטון המקומי.

כוונתך לעמותה אחת של כל ההורים?

מ. פלד:

ג. רם:
לא אמרתי הורים. הורים רוצים תכנית והם זכאים לקבל אותה על-פי חוק. הם צריכים לשלם כשבילה כמה שהיא עולה. משרד החינוך והתרבות חייב לתת להם את מה שהוא אישר להם. הוא לא יוכל לתת להם אם לא יהיו מספיק מורים באותו ישוב.

ההורים יהיו שותפים לנושא כפי שהם שותפים

בתכנית הרגילה.

אנחנו סבורים כי המדינה צריכה לשאת בעצמה את כל ההוצאות אבל כידוע לכם גם בגני-ילדים משלמים היום שכר לימוד. מה לעשות? ההורים זכאים לקבל את גן-הילדים הטוב ביותר שאפשר לתת להם עבור התשלום שהם משלמים. ההבדל בין גל-ילדים ובין התכנית הנוספת הוא שבתכנית הנוספת הורים אומרים מה שהם רוצים, ואת זה צריך לספק להם.

מכאן אני עוברת לעניין מספר השעות.

צויין שהשעות תהיינה לא מעבר ה-15%. להורים יש עמדה אחרת. אנו איננו מתערבים בעניין הזה.

בקשר גני-ילדים ששם יש תכניות מעבר ה-15%, אם הן ממומנות על-ידי הרשות המקומית - שום דבר לא השתנה. אם הן ממומנות על-ידי ההורים - מה שחל על תכנית נוספת יחול גם על הנושא הזה. תודה.

תודה לך. רשות הדיבור למר ירון.

היו"ר נ. רז:

בשעתו ישבנו עם מנכ"ל המשרד בקשר הדברים העקרוניים אולם לדקדוק פרטני לא הגענו. באופן עקרוני הסכמנו להצעה לשבת יחד אולם עד כה לא ישבנו על מסמך מתאים.

י. ירון:

מבחינת הצהרת כוונות - אנו, בהחלט, בעד.

קלימות בנושא שעל סדר-היום שתי בעיות; האחת - מנטלית, עם אנשי משרד החינוך והתרבות, והשניה - בעיה אמיתית עם ארגוני המורים והחששות של האיגודים המקצועיים שלהם.

ממשלת-ישראל אימצה את דו"ח ועדת זנבר שבו יש פרק הדין בחינוך. מצד אחד יש פרק על האחריות של הרשות המקומית לגבי מערכת החינוך, אבל מהצד האחר, בדרך, מורטים לנו את הנוצות.

הצרה של דו"ח ועדת זנבר היא שהדו"ח התקבל בממשלה פה אחד. זאת הסיבה שהוא לא מתבצע. אילו היו חילוקי-דעות בקשר אליו כי אז מישהו היה דואג שהוא יתבצע.

שר החינוך והתרבות י. נבון:

לרשויות המקומיות יש מערכת אדמיניסטרטיבית-חינוכית וגם ציבורית מיומנת. אנו מכירים

י. ירון:

את צרכי הישוב יותר טוב מאשר ממלאי-תפקידים בכירים במשרדים.

באיזשהו מקום במסמך שהונח על השולחן מוכרחים

להשאיר מסגרת שתאפשר ביצוע הדברים בכל ישוב וישוב על-פי האופי שלו ועל-פי צרכיו.

המימון המלא של הלימודים העיוניים צריך להיות זה של המשרד והנושא הזה צריך להיות כתוב שחור על-גבי לבן. כאשר דיברנו על מחוננים נאמר בפירוש שכל הלימודים וההעשרה בתחומים שלא נלמדים ישירות ככיתות בשעות הלימודים.

הנושא הזה יתבטא בחוזר. יהיה כתוב: לא מקצועות החובה.

שר החינוך והתרבות י. נבון:

יקראו לזה בשמות אחרים.

ג. רם:

המשרד צריך לעמוד על הנושא הזה. צריך להיות פיקוח אבל ההנחיות צריכות להיות אלה של המשרד.

י. ירון:

מדוע חשוב להנהיג את הנושא הזה בצורה מרכזית-עירונית-לשובית? אם אנו רוצים לתת לתלמידינו שוויון אמיתי אנו צריכים לתת להם זכות לקבל את אותו מגוון אפשרי.

מה שקורה בפועל הוא שבתי-ספר מסוימים מאמצים את הגישה הזאת, ובתי-ספר אחרים - לא.

הדרך היחידה לאזן את הנושא הזה היא באמצעות הרשות המקומית. יכולות להיות המלצות של משרד החינוך והתרבות או של גופים אחרים אבל בפועל מי שיכול לעזור אלו הן הרשויות המקומיות. לא חשוב כרגע אם הרשות עושה את הדברים בצורה ישירה או בצורה אחרת. הנושא הזה יכול לעזור גם למורים כיוון שיכול לבוא הורה ולומר למורה מסויים שהוא איננו מרוצה משעורי המתמטיקה שלו. המורה לא היה עובד ישיר של אותו הורה.

יש מקומות שבהם לא חייבים לתת את ההעשרה בבתי-הספר, אלא במתנ"סים. לעתים ניתן לשלב את הכוחות העירוניים בהעשרה. כוחות ההעשרה העיקריים הם הביזנס שלנו.

אם בשעה שתים-עשרה מסתיימים הלימודים, מיד לאחרים אנו פותחים בתי-תלמיד; חוגים; יש ספורט; יש תנועות נוער.

כל הדברים האלה לא יכולים להתגדר ולהישאר בתוך המסגרת המוסדית. לפעמים אנו מעמידים את הילדים, עצמם, בפני דילמה בשאלה: לאן ללכת? לפעולת ספורט או למסגרת העשרה?

כל הדברים האלה חייבים להעשות באמצעות המסגרת העירונית.

מבחינה פרקטית אני חייב להדגיש שאם קורית תקלה לא מכירים את משרד החינוך והתרבות או את הסתדרות המורים אלא את ראש העיר.

לאן שלא תזוזו ומה שלא תעשו, בסופו-של-דבר אנו נהיה מעורבים, לכן במקום לאכול את הצ'ולנט החרוך חשוב מאד שקודם שהוא יחרך תערכו אותו בנושא.

אני, בהחלט, תומך בדבריה של גב' גילה רם. לא יכול להיות שיהיו מורים אפורים, ולהיפך, לא יכול להיות שיהיו מורים מבריקים. כל מורה וכל מדריך מוכרחים להיות מדורגים בדירוג עובדי הוראה, עם כל התנאים הנלווים. לא רק שהנושא הזה הוא בגדר חובה המוטלת עלינו אלא שאם לא נבצע את הדברים האלה היום לא נסלים אותם במשך הרבה זמן עם תביעות של בתי-דין לעבודה. אם אנו מתייחסים ברצינות למסגרת הזאת כל אז אנו חייבים להתייחס ברצינות גם לעובדי המסגרת הזאת.

יש עוד דברים שלא צריכים לעניין את השולחן הזה כמו, לדוגמה, שיא כח-אדם, נושא שנצטרך להתמודד אתו במסגרת האדמיניסטרטיבית, הטכנית, אבל מבחינת הרעיון אנו בהחלט מצדדים בו בתנאי שיהיה מדובר על תוספת של הכשרת אומנויות ודברים מסוג כזה ושהדברים ייעשו בצורה מרוכזת.

מכאן אני עובר לשאלת המימון. לדעתי עם ישראל מקבל היום הרבה יותר ממה שמדינת-ישראל יכולה לתת. אם אנשים באים משכבה מבוססת והם רוצים תכנית נוספת - שישלמו. קיימת בעיה אמיתית שאתה צריך להתמודד והיא קשורה בחסרי-היכולת.

אין כל סיבה נראית לעיין ששיעורי ציור או ענף אחר באמנות, המדינה מצד אחד תקצץ, ומן הצד האחר - תסבסד.

מי שיכול לשאת בעול - ישלם. בעלייתם של חסרי-
היכולת תיפול עלינו או על משרד החינוך והתרבות. אנו נהיה האחרונים ש"יתנערו" מכך.
אבל שתכנית לימודים נוספת תינתן בדרך זאת או אחרת על-ידי מוסדות אחרים? לא כראש
עיר אלא כאזרח המדינה אני מתנגד לכך.

היו"ר נ. רז:

נכנסנו לדיון חשוב מאד לדעתך. קיימות בעיות
בנושא שעל סדר-יומנו ולא נוכל לסיים את הדיון
בהן היום. בשעה שתים-עשרה וחצי נצטרך לנעול את הישיבה הזאת ונמשיך אותה במועד
אחר; כרגע אינני יודע מתי. אין כל ספק בכך שאנו נקיים דיון נוסף בנושא: תכניות
לימודים נוספות.

כיוון שכך אני אבקש שכל מי שקבל את רשות

הדיבור יאמר את דבריו בקצרה.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יעקב גיל.

י. גיל:

אני מודה ליושב-ראש הוועדה על הברכות ועל
קבלת-הפנים החמה בה הוא קידם אותי בוועדה.
אני רואה בחינוך ערך מרכזי לעסוק בו, ובוועדת החינוך והתרבות מכשיר לקדם את הערך
הזה. אני אשמח לתרום את חלקי הצנוע במעט הזמן שנותר לעבודת הוועדה.

אנו צריכים לברך את חברינו מהסתדרות המורים
שלימדו אותנו תרגיל של הליך בחירות דמוקרטי, שאיננו מלווה בהשמצות. הלוואי עלינו
הליך דומה בבחירות לכנסת השתים-עשרה.

אנו נמצאים עתה באחד הדיונים היסודיים שמדינת-
ישראל צריכה לדון בהם וגם אם אני מברך את משרד החינוך והתרבות שמתיחס לנושא, אני
חושש מכך שהוא תופש את שולי העניינים במקום את מרכזיותם.

משה ברעם המנוח היה נוהג לומר שעד שהולכים
לבית-המרזח - בדרך "לוקחים שלוק". אני רוצה שנתמודד עם הבעיות האמיתיות של החינוך
במדינת-ישראל.

בעשור האחרון אנו נמצאים בנסיגה. אילו היינו
יכולים לשמור על היחסיות של תקציב החינוך מכלל התקציב של המדינה כי אז לא היינו
זקוקים לכל מה שאנו מדברים עליו עתה.
אני מרשה לעצמי לצפות מהשר לגדולות יותר.
הפשרה תבוא ממילא. אם נתחיל מפשרה של 120 כי אז נקבל רק 10.

אנו דנים בנושא שעל סדר יומה של הוועדה
לאחר שמדינת-ישראל התנכרה לחוגים החלשים במערכת, בחינוך האפור, שקוראים לו
תכנית לימודים נוספת. מדובר, בעצם, על החינוך האפור.

כל הפרוייקטים היפים של המשרד, כגון: בתל-
תלמיד, הזנה, מערכת תיגבור של עבודה סוציאלית וכיוצא באלה הסתיימו בעשור האחרון
ואין כל סיבה שלא נחזיר אותם בעשור הקרוב. אם נוסיף לכך את הפערים, בין אם נקרא
להם חוגים כאלה או אחרים או שעות הוראה באנגלית או מתמטיקה כי אז נגרום לכך שהפער
בין האוכלוסיות ילך ויגדל, והוא הרה-סכנה. הוא הרה-סכנה קיומית למדינה.

אני אומר בכל האחריות שאם לא נשקיע בחינוך,
אם לא נוציא אדם מוכן לחיים העתידיים מצויד בכלים שיאפשרו לו להתמודד עם הטכנולוגיה
העתידית כי אז נסכן את העתיד.

כאשר המדינה הייתה בשנת 1949 או בשנת 1953
בצרות הרבה יותר גדולות היא קיבלה החלטות בנושאי חינוך הרבה יותר מרחיקות-לכת.
מדוע אנו יושבים בחוסר מעשה? הרי זה תפקידנו. מדוע אנו מחלישים? הרי תפקידנו
הוא להתריע ולזעוק לעבר הממשלה שהיא חוטאת. לכנסת יש מה לומר בנושא הזה.

בשנות החמישים, כאשר דיברו על תכנית לימודים נוספת, אי-אפשר היה לבצע אותה בגלל שהורים כמעט לא היו שותפים לה. מערכת החינוך היתה צריכה להתמודד לבדה עם כל האתגרים של אותה תקופה. אז אם כבר אז ראו צורך להתמודד עם נושא העשרה, על אחת כמה וכמה היום, בעידן של בתי-הספר הקהילתיים.

היום יותר ויותר הורים נמצאים מעורבים בנושא החינוך ובהקשר הזה נשאלת השאלה: מה עם אותם הורים שאין בידם לשלם עבור תוספת תכנית לימודית? מה יהא על ילדיהם? הם יגיעו לבית-ספר שאין בו מערכת שוויונית. במו-ידינו ניתן יד לאי-שוויוניות במערכת החינוך.

הצעתי היא שוועדת החינוך והתרבות, יחד עם שר החינוך והתרבות, תכין תכנית מיתקפה כדי להחזיר את החינוך לראש דאגתנו.

הכנסת צריכה לקבל החלטה להחזיר את עטרת החינוך ליושנה. צריך להטריד את הכנסת בקשר הנושא הזה עוד לפני הבחירות.

תודה. רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות. היו"ר נ. רז:

אני מבקש לדעת האם חילקתם לחברי הוועדה את הצעת החוק שאני מתכוון להגיש בנושא השעות? שר החינוך והתרבות י. נבון:

חילקנו. ד. גולדברגר:

מדובר על הצעת חוק שמתכוונת להחזיר את השעות שקוצצו מהמערכת לזמן השיא שלהן. שר החינוך והתרבות י. נבון:

זה לא מספיק. צריך לדבר על הדברים הנוספים שיתגברו את האוכלוסיות החלשות. י. גיל:

זה המינימום שאנו מבקשים. הצעת החוק הזאת מדגישה שלא יכול להיות שבכיתה מסוימת ילמדו פחות מאיקס שעות. אמנם גם חוקים אפשר לשנות אבל לממשלה יהיה יותר קשה אם היא תצטרך לשנות הצעת חוק שעות מינימליות. שר החינוך והתרבות י. נבון:

רשות הדיבור למר מזרחי. היו"ר נ. רז:

אני מברך את חבר-הכנסת יעקב גיל ומאחל לו הצלחה במילוי תפקידו בכנסת. בהזדמנות זאת עלי לציין כי אני מסכים עם כל מלה שהוא אמר בנושא שעל סדר-יומנו. מ. מזרחי:

נכון שתכנית לימודים נוספת מופיעה בחוק אולם זאת עובדה שעד לפני שנה-שנתיים היא כמעט לא בוצעה, אלא רק בחלק מבתי-הספר.

התכנית הזאת קמה לתחיה רק בגלל הקיצוצים של השנתיים-שלוש האחרונות, על-ידי עמותות.

אני מסכים גם עם מה שנאמר על-ידי נציגת הסדרות המורים, גם עם מה שנאמר על-ידי נציג מרכז השלטון המקומי וגם עם דבריו של ד"ר גולדברגר. אני מוסיף על הדברים האלה שאם רוצים להכניס את העמותות למסגרת מסודרת כי אז צריך לדאוג לשיתוף פעולה עם מרכז השלטון המקומי.

יחד עם כל הדברים שכבר נאמרו צריך לחשוב על הגוף שתקימו שיהיה כרוך במשרדים ובמנגנון ואנו לא נוכל לממנו. איננו יכולים להיות ה"פרה החולבת" של כל הנושא הזה.

ברצוני לדבר על בעיה אחרת; יש בתי-ספר שיש להם מספיק מספר שעות אולם חסרים להם מורים ומכך אני חרד. לא יימצאו מורים, לצערי, בתעריפים הקיימים. כיוון שכך צריך לחפש דרך נאותה כדי לעודד מורים להיכנס למערכת. אני יודע שבנושא הזה אני "עולה על מוקש", אבל אין ברירה. צריך לחשוב על הבעיה.

אני מבקש מד"ר גולדברגר שלא יעלה את ה-15%. דיברנו על שלוש שעות ועכשיו אני מבין שמדובר על שש - - -

אתה ביקשת 10% ואנא ^{לגב} על 15%. ד. גולדברגר:

אני חרד מכך כיוון שזאת דרך להחזיר את כל הנושא לתשלום על-ידי ההורים. מ. מזרחי:

תודה. רשות הדיבור למר צבי ישראלי. היו"ר נ. רז:

כמי שעומד בראש עמותת הורים הרגשתי במהלך כל הדיון הזה במיעוט. צ. ישראלי:

אתמול בערב התקיימה בירושלים אסיפה של נציגי כ-20 בתי-ספר שיש בהם פעילות נוספת של הורים. באסיפה השתתפו גם נציגי הוועד להצלת החינוך בירושלים וגם נציגי מחוז ירושלים בוועד ההורים הארצי. הסיכום הראשון של האסיפה הזאת היה שהגופים האלה יפעלו יחד כדי לשפר את סדר העדיפויות הלאומי, מתוך אכזבה מכל הגורמים הפוליטיים שעוסקים בנושא ולא מצליחים. הם אמנם אומרים שצריך לעשות - אבל לא עושים שום דבר. אינני יודע אם אנו נצליח, אבל לפחות ננסה.

עיקר הפעולה ימשיך להיות במסגרת בתי-הספר שיש בהם פעילות של העשרה. המסגרת הקיימת תמשיך לפעול ותתמודד עם הבעיות שחוזר המנכ"ל מצביע עליהן ואמור להתמודד אתן.

יש נסיון לשנות את החוק שחוקק בשנת 1953 ולא פעל אף פעם כי לא היה מי שיפעיל אותו, ואין מתייחסים אליו היום כיוון שהוא לא עונה על הצרכים.

מה שמתגבש כאן הוא דבר יקר, מסורבל, שלא נוכל לשאת בו. אם הנושא הזה יעלה להורים כסף כי אז לא יהיה מדובר על שיתוף-פעולה עם הרשויות המקומיות ומשרד החינוך כי מה שיקרה בפועל הוא שבתי-הספר החזקים שלא היו צריכים מלכתחילה את עזרת הרשויות ימשיכו להתחזק ולתת פעולות העשרה, אבל בתי-הספר החלשים - יתמוטטו.

דובר כאן על דברים יפים כמו זכויות סוציאליות למורים, וכל זה טוב ויפה, אבל כל המורים נחשבים לאנשים מבוגרים שחותמים על חוזים אישיים ויודעים בדיוק על מה הם חותמים.

אפשר להסתכל על הנושא מנקודת-ראות של האיגודים המקצועיים אבל צריך להסתכל קודם לכל על הבעיה המרכזית והיא: חינוך ללדינו.

מ. מזרחי: מה לגבי העמותה?

היתה כאן נציגת מכון סולד שבודקת את הדברים בשטח. צ. ישראלי:

זה לא כצעקתכם; אין חדר-מורים כל-כך נוראים. רוב המדריכים הם סטודנטים צעירים שהסידור המוצע להם נוח עבורם.

נדידת מורים גדולה לא קיימת. ההסתכלות על המורים דרך האיגודים המקצועיים תביא לכך שהמקומות החלשים "יפלו". את בתי-הספר החזקים חוז"ר המנכ"ל לא יעניין בכלל.

י. ירון:

לא תקבלו אישור.

צ. ישראלי:

מי שלא צריך את הסיוע יפעל, ומי שזקוק לסיוע - יפול.

היו"ר נ. רז:

תודה. שמענו זה עתה היבט אחר של הסוגיה. אני מקווה שמשרד החינוך והתרבות ישלים את נייר העבודה שהוא מכין בנושא שעל סדר-יומנו.

י. ולד:

שמענו את "המוסיקה" אבל לא הקשבנו כל-כך ל"צלילים". אני מבקש שעוד לפני שייקבע מועד נוסף לישיבה, שישבו עם מרכז השלטון המקומי - - -

ג. רם:

הנושא הזה כבר סוכם.

היו"ר נ. רז:

ביום שני הכנסת תתכנס ואנו יכולים כבר לקבוע אתכם פגישה לשעה שמונה וחצי בבוקר.

א. הראל:

משרד החינוך והתרבות לא יהיה מוכן עד אז לישיבה. כדאי לקבוע מועד לישיבה אחרי הפגישה המתוכננת עם מרכז השלטון המקומי.

היו"ר נ. רז:

חבל "למשוך" את הנושא הזה עד אחרי הפגרה.

שר החינוך והתרבות י. נבון:

אם נהיה מוכנים עד יום שני בבוקר - בבקשה.

היו"ר נ. רז:

אם כך אנו קובעים המשך הישיבה ביום שני הקרוב בשעה שמונה וחצי.

הישיבה נעולה.